
HUNYADI ZSUZSANNA

A közkulturális intézményhálózat feltérképezése

Korábbi kutatásainkból¹ ismert az a tény, hogy a kultúráközvetítő intézmények közül a művelődési házak a leglátogatottabbak. A felnőtt lakosság több mint fele megfordul egy év során valamilyen művelődési házában, míg ugyanez az arány csak 30–40% körüli más kultúráközvetítő intézmények (pl. könyvtár, színház, mozi, múzeum) esetében. A közművelődési intézmények ezen vitathatatlanul jelentős szerepe ellenére sem volt tudható, hogy hány intézmény működik ma Magyarországon. A Kutatási és Fejlesztési Főosztály számára az idei év legnagyobb feladata ennek az információhiánynak a pótlása volt.

A munka során az összes 30 ezer főnél kisebb településen – a magyarországi 3152 település közül 3113 ilyen! – felmértük a közművelődési és közkulturális területen működő intézményeket. Mivel szerettünk volna képet kapni arról, hogy egy-egy településen hányféle intézmény van, ahol kulturális szolgáltatásokhoz egyáltalán hozzá lehet férni, hogy a kultúra közvetítésnek és a közösségi együttlétnek hányféle színtere van, a felmérés célul tűzte ki a településeken működő összes intézmény számbavételét, függetlenül attól, hogy ki az intézmény fenntartója, az önkormányzat, vagy a civil-, illetve a versenyszféra.

A vizsgálatot az adott területen dolgozó munkatársak segítségével végeztük el. Az Intézet régiós munkatársainak ajánlásával minden megyében találtunk egy, a vizsgálatért felelős „instruktort”, akinek az volt a dolga, hogy további, a terepet jól ismerő munkatársakat vonjon be a munkába. Összesen mintegy 60 szakember dolgozott a több mint 3000 település felmérésén. Az adatokat végül számítógéppel rögzítettük és dolgoztuk fel. A vizsgálatához szükséges pénzforrást az Intézet mellett az

---

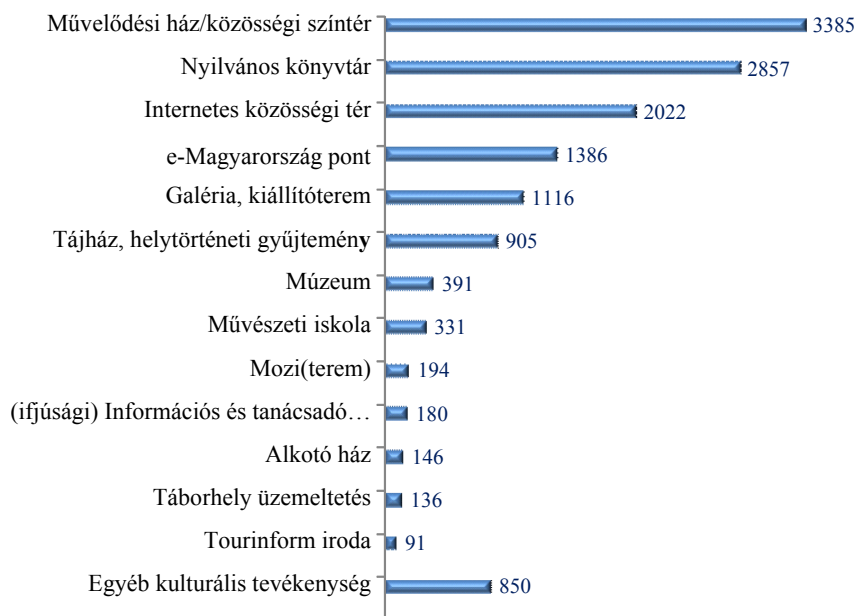
¹L. „Találkozások a kultúrával” sorozat

NKA Közművelődési Kollégiumához benyújtott sikeres pályázatunk biztosította.

A terepmunkát 2008 áprilisában kezdtük és év végére már az adatfeldolgozás zöme is elkészült.

A következőkben ebből ismertetünk néhány alapadatot.

A különböző funkciókat ellátó intézmény(egység)ek száma (N=6189)

2008-ban összesen 6189 intézmény(egység) működött a 3113 településen. Ezek legtöbbje, összesen 3385, közművelődési funkciót (is) ellát. Nyilvános könyvtári szolgáltatáshoz 2857 intézményben lehet hozzájutni, internetes közösségi teret 2022, e-Magyarország pontot 1386 intézményben találtunk. Galéria vagy kiállító tér és helytörténeti gyűjtemény is az intézmények hozzávetőlegesen egyhatodában van. A többi funkció ezeknél lényegesen kevesebb intézményben lelhető fel.

Ha a települések szempontjából közelítjük a kérdéskört, akkor az derül ki, hogy a könyvtári funkció a legelterjedtebb: a települések 87%-

ában elérhető ez a szolgáltatás, míg a közművelődési feladatot – bár minimálisan, de valamelyest kevesebb településen (84%) látják el. Az internet ellátottság elmaradottsága ezekből az adatokból is kitűnik, hiszen a településeknek nem egészen 60%-ában van mód arra, hogy bárki hozzáférhessen.

Az adatokból az is kiderül, hogy a települések 40%-ában (1282 település) egyetlen, 30%-ában kettő, s szintén 30%-ában legalább három kultúráközvetítő intézmény van.

Az összes intézmény (egység) szintén 40%-ában egyetlen funkciót (leggyakrabban a közművelődésit), 25%-ában kettőt, egyharmadában pedig ennél többet látnak el.

Vizsgáltuk természetesen az intézmények, illetve a települések közművelődési és közgyűjteményi szakalkalmazottainak számát is. Kiderült, hogy a települések 20%-ában – még részfoglalkoztatottként sincs – egyetlen szakalkalmazott sem. Erősek a területi különbségek: a legrosszabb helyzetű megyékben – Szabolcs-Szatmár-Bereg, Baranya, Vas, illetve Borsod-Abaúj-Zemplén – a települések 25–40%-áról mondható el a szakalkalmazottak teljes hiánya. A legjobb helyzetű megyék: Jász-Nagykun-Szolnok, Csongrád, illetve Hajdú-Bihar, ahol a településeknek csak 1–4%-ában nincs szakalkalmazott.

További érdekes adatokat gyűjtöttünk még össze az intézmények fenntartóiról, működtetőiről, a gazdálkodás módjáról, az elmúlt négy év 500 ezer forintot meghaladó beruházási-fejlesztési tevékenységeiről, az intézmények megszűnéséről, illetve szervezeti átalakításairól. Mindezekről olyan statisztikákat és táblázatokat készítettünk, melyek régiós, megyei, kistérségi, lakosság nagyság és fejlettségi szint szerint is böngészhetők.

A vizsgálat első eredményeit a kutatásban részt vevő megyei kollégákkal egy kétnapos műhelybeszélgetés keretében vitattuk meg Balatonalmádiban. Az adatokat a szakmai nyilvánosságnak a népművelők kecskeméti vándorgyűlésén mutatta be Hunyadi Zsuzsanna. Terveink szerint a kutatás összefoglaló anyagai, táblázatai hamarosan az Erikanet oldalain is elérhetők lesznek.